

JAČANJE KAPACITETA
ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA
ZA MONITORING JAVNIH BUDŽETA

GEA
CENTAR ZA ISTRAŽIVANJA I STUDIJE

Transparentnost finansiranja nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini iz javnih budžeta

Marko Martić

Banja Luka, septembar 2023. godine

Funded by the
European Union

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

B | T | D

Sadržaj

<i>Uvod</i>	4
<i>Kako se finansiraju NVO iz javnih budžeta sa različitih nivoa vlasti?</i>	6
Finansiranje NVO sa nivoa zajedničkih institucija BiH	6
Finansiranje NVO iz budžeta Federacije BiH.....	9
Finansiranje NVO iz budžeta Republike Srpske.....	15
Finansiranje NVO iz budžeta Brčko distrikta BiH	21
Finansiranje NVO iz budžeta kantona	22
Finansiranje NVO iz budžeta jedinica lokalne samouprave.....	24
<i>Osnovni nalazi istraživanja i preporuke</i>	26
<i>Korišteni izvori i literatura</i>	29

Uvod

Svrha finansiranja nevladinih organizacija (NVO) iz javnih budžeta je pitanje koje se često postavlja u javnosti. U načelu, finansiranjem nevladinih organizacija javne institucije nastoje **ostvariti neki opšti interes ili zajedničku dobrobit za građane**, te istovremeno javnim sredstvima podstaći nevladine organizacije da kao korisnici bespovratnih sredstava partnerski djeluju i svojim intervencijama doprinesu ciljevima konkretne javne politike. Dakle, institucije kao kreatori javnih politika postavljaju ciljeve te definišu sredstva i instrumente kojima se ti ciljevi mogu ostvariti uključujući i dodjelu budžetskih sredstava za različite aktere i po različitim osnovama.

Pri tome je važno javne budžete posmatrati kao „zajedničku kasu“ koju građani i privredni subjekti pune kroz poreze, takse i druge oblike javnih prihoda, na način da svoja sredstva radi zajedničkih interesa stavljaju na raspolaganje za javnu upotrebu i za javno dobro. Zauzvrat, oni očekuju da se ti javnim sredstvima upravlja odgovorno, odnosno, da se resursi koriste transparentno, efikasno i efektivno kako bi se osigurala neka opšta društvena korist kao vrijednost za uloženi novac (eng. "*value for money*"). U tom kontekstu treba posmatrati i mehanizme finansiranja nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini kao **instrument institucija vlasti i kreatora javnih politika da postignu opšti interes i osiguraju neku zajedničku dobrobit** kao vrijednost za uloženi javni novac.

Finansiranje NVO u Bosni i Hercegovini kroz dodjelu bespovratnih sredstava uređeno je regulatornim okvirom koji podrazumijeva državni i entitetske zakone o budžetima i izvršenju budžeta, te brojne podzakonske akte kojim su detaljno definisani uslovi i kriteriji za dodjelu specifičnih grantova u okviru budžetskih rashoda relevantnih institucija svih nivoa vlasti. Regulatorni okvir, u skladu sa prethodno navedenim, posebno naglašava značaj poštovanja principa transparentnosti, efikasnosti i efektivnosti, upravo iz razloga što se radi o javnim sredstvima koja treba da služe zajedničkim i javnosti poznatim interesima.

Nažalost, finansiranje NVO iz javnih budžeta u Bosni i Hercegovini već godinama karakteriše niska transparentnost i nemogućnosti utvrđivanja zajedničkog i javnog interesa, odnosno osiguranja vrijednosti za uloženi novac. O tom problemu svjedoče i rezultati sveobuhvatnog istraživanja o manjkavostima budžetskih sistema u Bosni i Hercegovini iz perspektive budžetske transparentnosti, građanskog učešća i odgovornog upravljanja javnim sredstvima¹. Istraživanje koje je prošle godine urađeno u okviru projekta „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za monitoring budžeta“ konstatuje niz problema vezanih za finansiranje NVO iz javnih budžeta, od toga da je postupak dodjele finansijskih sredstava netransparentan, da se ne poštuju odredbe

¹ <https://www.gea.ba/wp-content/uploads/2022/03/Izviestaj-o-budžetskoj-transparentnosti-objava.pdf>

zakona o budžetima, da se sredstva dodjeljuju bez jasnih kriterija, da ne postoje izvještaji o namjenskom utrošku sredstava, itd.

Pomenuto istraživanje, kao i većina sličnih istraživanja koja su ranije sprovedena, daje opšti pregled nedostataka u smislu transparentnosti finansiranja NVO iz javnih fondova, bez ulaska u specifične segmente budžetskog procesa. Upravo iz tog razloga, da bi se sagledali različiti aspekti uočenog problema, **ovaj dokument se bavi detaljnijom analizom postupka finansiranja NVO iz javnih budžeta i to na svim administrativnim nivoima u BiH**, od nivoa zajedničkih institucija pa sve do entitetskog, kantonalnog i lokalnog.

Kroz ovo istraživanje su prikupljeni podaci analizirani i sistematizovani kako bi javnosti bile predstavljene informacije o iznosima koje su javne institucije izdvojile za finansiranje rada udruženja građana i fondacija u BiH i načinu na koji su ta javna sredstva realizovana. Pored analitičkog dijela ovaj dokument sadrži i set konkretnih preporuka u smislu uspostavljanja transparentnijeg i efikasnijeg sistema finansiranja NVO iz javnih fondova te odgovornijeg upravljanja javnim sredstvima.

Kako je već navedeno, za potrebe ove analize prikupljene su informacije o sredstvima koja su dodijeljena nevladinim organizacijama iz budžeta jedinica lokalne samouprave, budžeta kantona u Federaciji BiH, budžeta ministarstva na nivou Republike Srpske i Federacije BiH te budžeta zajedničkih institucija na nivou BiH. U tu svrhu primarni izvori podataka bili su izvještaji nadležnih institucija o izvršenju budžeta za prethodne dvije godine (u nekim slučajevima i duže), odnosno izvještaji javnih službi za reviziju o sprovedenoj finansijskoj reviziji za isti posmatrani period. Pored toga, kao koristan izvor informacija poslužila je *online* platforma za praćenje raspodjele javnih sredstava udruženjima i fondacijama u Bosni i Hercegovini (nvo.transparentno.ba) koja je uspostavljena od strane Udruženja za borbu protiv korupcije „*Transparency International*“ u BiH (TI BiH)² kao i registri koje su pojedine javne institucije uspostavile a odnose se na dodijeljena sredstva iz njihovih budžeta (kao npr. registar transfera iz budžeta Kanton Sarajevo).

Na osnovu analize prikupljenih podataka izvedeni su ključni nalazi istraživanja, u smislu uočenih manjkavosti u postupku finansiranja NVO iz javnih budžeta, iz čega su u završnom dijelu dokumenta definisane konkretne preporuke kako bi se ovaj postupak unaprijedio.

² Portal nvo.transparentno.ba nastao je kao rezultat projekta „Transparentnost i odgovornost u upravljanju javnim finansijama“ koji je podržan od strane *National Endowment for Democracy*

Kako se finansiraju NVO iz javnih budžeta sa različitih nivoa vlasti?

Nalazi sprovedenog istraživanja pokazuju da se u Bosni i Hercegovini iz javnih budžeta nevladinim organizacijama svake godine dodijeli u prosjeku više od 100 miliona konvertibilnih maraka. Ovdje treba napomenuti da su budžetska sredstva koja se realizuju u vidu transfera neprofitnim organizacijama višestruko veća jer pored nevladinih organizacija uključuju i transfere prema javnim ustanovama i drugim poslovnim subjektima neprofitnog karaktera. Zbog toga su **za potrebe ovog istraživanja uzeta u obzir samo budžetska izdvajanja za one organizacije čiji je status definisan Zakonom o udruženjima i fondacijama** a gdje, između ostalih, spadaju aktivističke organizacije i organizacije civilnog društva, sportski klubovi, zavičajna udruženja, humanitarna i strukovna udruženja, boračke organizacije, kulturno-umjetnička društva i druge slične organizacije.

Kada je u pitanju namjena finansiranja, radi se uglavnom o budžetskim sredstvima koja se nevladinim organizacijama dodjeljuju po tri različite osnove: a) kao (grant) bespovratna sredstva za finansiranje njihovih tekućih (redovnih) aktivnosti, b) kao grant sredstva za realizaciju određenih projekata, i c) kao grant sredstva za organizaciju određenih manifestacija i događaja.

U zavisnosti od institucije koja odobrava sredstva nevladinim organizacijama, budžetske stavke sa kojih se vrši raspodjela sredstava su tekući transferi i grantovi, tekuće donacije, kapitalni transferi, interventna sredstva ili sredstva budžetskih rezervi.

U skladu sa navedenim u narednom tekstu nalazi se detaljan pregled budžetskih izdvajanja za nevladine organizacije i to za nivo zajedničkih institucija BiH, nivo Federacije BiH, nivo Republike Srpske, nivo Brčko Distrikt, nivo kantona i nivo jedinica lokalne samouprave.

Finansiranje NVO sa nivoa zajedničkih institucija BiH

Finansiranje nevladinih organizacija sa nivoa zajedničkih institucija se u najvećoj mjeri vrši dodjelom budžetskih sredstava u okviru dva ministarstva: **Ministarstva civilnih poslova** i **Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice**.

U okviru **Ministarstva civilnih poslova** su u 2022. godini na ime tekućih transfera i grantova utrošena sredstva u ukupnom iznosu od 5.669.980 KM. Od tog iznosa 3.097.000 KM je odobreno za sufinansiranje projekata institucija kulture u BiH, 1.342.000 KM za sufinansiranje sportskih manifestacija dok je 834.000 KM odobreno za programe pripreme projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda Horizont 2020 kao i za sufinansiranje projekata međunarodne kulturne saradnje.

Sredstva koja Ministarstvo civilnih poslova izdvaja za nevladine organizacije se dodjeljuju putem javnih konkursa i to za:

- Sufinansiranje projekata kulture u BiH;
- Međunarodnu kulturnu saradnju;
- Podršku tehničkoj kulturi i inovatorstvu;
- Pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda HORIZONT;
- Sufinansiranje sportskih manifestacija;
- Sufinansiranje projekata nevladinih organizacija u oblasti prevencije HIV-a, tuberkuloze i zavisnosti.

Treba napomenuti **da su za svaki javni konkurs internim aktom Ministarstva civilnih poslova (odlukom) definisani uslovi i kriteriji za dodjelu sredstava kao i obaveze korisnika bespovratnih sredstava** u pogledu dostavljanja izvještaja o namjenskom utrošku sredstava, što je u skladu sa Zakonom o budžetu.

Po osnovu javnog poziva za sufinansiranje projekata kulture u BiH u toku 2022. godine su sredstva dodijeljena za 306 nevladinih organizacija u pojedinačnim iznosima od 5.000KM do 188.000 KM³, dok su u okviru javnog poziva za sufinansiranje sportskih manifestacija sredstva dodijeljena za 155 sportskih organizacija i klubova u pojedinačnim iznosima od 3.000KM do 40.000 KM⁴. Dakle, samo u **okviru ova dva javna poziva dodijeljena su sredstva za čak 461 nevladinu organizaciju.**

Iako postupak finansiranja sadrži ključne elemente kojima se poštuje načelo transparentnosti (definisanje uslova i kriterija, objava javnog poziva, evaluacija prijava, objava podataka o dodijeljenim sredstvima i korisnicima), nalazi ranijih revizorskih izvještaja ukazuju na to da se **značajna sredstva odobravaju za finansiranje projekata koji su već okončani.**

Naime, Ministarstvo civilnih poslova već godinama unazad, u skladu sa članom 10. Zakona o budžetu, Savjet ministara po provedenom javnom pozivu, i na prijedlog Ministarstva civilnih poslova krajem godine donosi pojedinačne odluke o dodjeli sredstava granta. Nakon toga Ministarstvo pristupa zaključivanju pojedinačnih ugovora o korištenju dodijeljenih sredstava sa korisnicima sredstava kojim su definisana međusobna prava i obaveze ugovornih strana. Odlukama o dodjeli sredstava definisano je, između ostalog, da su korisnici sredstava dužni Ministarstvu dostaviti izvještaje o namjenskom utrošku sredstava najkasnije u roku od 30 dana od završetka projekta.

Budući da se odluke Savjeta ministara BiH o dodjeli sredstava po pravilu donose krajem decembra i da su sredstva za realizaciju programa doznačavaju korisnicima tek u januaru

³ <http://www.mcp.gov.ba/publication/read/odluka-o-rasporedu-sredstava-iz-tekuceg-granta-za-sufinansiranje-projekata-kulture-u-bosni-i-herc?pageId=99>

⁴ <http://www.mcp.gov.ba/publication/read/odluka-o-rasporedu-sredstava-namijenjenih-za-tekuci-grant-sufinansiranje-sportskih-manifestacija?pageId=99>

naredne godine, korisnici granta nemaju ni teoretsku mogućnost pravdanja i podnošenja izvještaja o namjenskom utrošku sredstava u utvrđenim rokovima. Na taj način se u praksi javlja situacija da se grant sredstva dodjeljuju za projekte koji su okončani, a što nije u skladu sa uslovima javnog poziva. Navedeno za posljedicu ima da su izvještavanja o utrošku sredstava od strane pojedinih korisnika vršena nakon isteka roka definisanog ugovorom o dodjeli grant sredstava, odnosno, uočena je **pojava retroaktivne dodjele sredstava** nakon održavanja manifestacija, što je u suprotnosti sa jednim od opštih principa koji kaže da nije moguće vršiti retroaktivno finansiranje projekata⁵.

Praksa neblagovremenog objavljivanja poziva za dodjelu grantova, kašnjenja sa dodjelom grantova ili dodjela grantova nakon isteka godine ili roka definisanog ugovorom o dodjeli sredstava se ponavlja već duži niz godina uprkos upozorenjima i preporukama iz revizorskih izvještaja. Pored toga, čest je slučaj da se prilikom dodjele sredstava odobrava manji iznos nego što je to projektom NVO predloženo što onda direktno relativizuje pitanje odgovornosti korisnika sredstava za ciljeve, rezultate, izvodljivost i održivost samog projekta.

Kada je u pitanju finansiranje NVO iz budžeta **Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice**, u 2022. godini je kroz budžetsku stavku tekući grantovi realizovano ukupno 535.000 KM od čega je na ime grantova neprofitnim organizacijama izdvojeno 385.000 KM. Treba napomenuti kako su u 2022. godini realizovani samo transferi i grantovi poznatim korisnicima sa kojima Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice ima potpisane sporazume iz prethodnih godina te da nisu realizovani grantovi drugim nivoima vlasti, pojedincima i neprofitnim organizacijama, koji se dodjeljuju po posebnim procedurama a koje obuhvataju pribavljanje odluka Savjeta ministara BiH, objavljivanje javnog poziva, proceduru izbora i dodjele sredstava, za koje su odobrena značajna budžetska sredstva u 2022. godini. Razlog za to je kašnjenje Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice u pripremanju dokumentacije čije usvajanje od strane Savjeta ministara BiH, prije svega se misli na Odluku o kriterijima za dodjelu grantova i transfera Ministarstva za naredne tri godine što je promjena u odnosu na raniji pristup gdje su se donosile godišnje odluke.

Prema podacima ovog ministarstva iz 2021. godine, na ime grantova nevladinim organizacijama izdvojeno je 120.928 KM. Pored toga dodijeljena su i bespovratna sredstva Crvenom krstu BiH u iznosu od 150.000 KM, grant podrške za potrebe rada Međureligijskog savjeta BiH u iznosu od 100.000 KM te grant za sufinansiranje rada sigurnih kuća za smještaj žena žrtava nasilja u porodici u okviru NVO. U 2021. godine finansirane su aktivnosti 18 nevladinih organizacija u pojedinačnim iznosima od 10.000 KM do 30.000 KM.

Treba dodati da su u okviru budžetske stavke novčanih donacija dodijeljena i sredstva za razvojne ciljeve funkcionalnije i odgovornije institucije koje rade u interesu građana

⁵ Izvještaj o obavljenoj finansijskoj reviziji Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine za 2022. godinu

(USAID projekat) u iznosu od 493.672 KM te realizaciju FIGAP II programa, odnosno Gender akcionog plana za period 2018 – 2022. godina u iznosu 620.848 KM.

Na osnovu analize prikupljenih podataka i pregleda finansiranja NVO iz budžeta dva navedena ministarstva može se konstatovati da je postupak dodjele grantova nevladinim organizacijama u načelu transparentan (ako se zanemari situacija iz 2019. godine kada su iz budžetske rezerve odobrena grant sredstva pojedincima i organizacijama bez prethodno objavljenog javnog poziva zbog blokade rada Savjeta ministara i odluke o privremenom finansiranju) ali da on po svojoj suštini ne odgovara principima odgovornog upravljanja javnim sredstvima. Nevladine organizacije se finansiraju u skladu sa javnim pozivom koji se objavljuje u drugoj polovini godine, dodjela grantova se vrši uz značajna kašnjenja (čak u narednoj godini), projekti se finansiraju retroaktivno, ne vrši se ocjena postignuti rezultata i efekata pa je u skladu sa tim nemoguće utvrditi odnos vrijednosti za uloženi novac.

Finansiranje NVO iz budžeta Federacije BiH

Finansiranje nevladinih organizacija iz budžeta Federacije BiH vrši se, uglavnom, putem tekućih transfera neprofitnim organizacijama a manjim dijelom u putem kapitalnih transfera i kroz stavku budžetskih rezervi. Finansiranje nevladinih organizacija iz budžeta Federacije BiH se vrši u okviru nekoliko institucija: Ministarstva kulture i sporta, Ministarstva rada i socijalne politike, Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, Ministarstva finansija, Ministarstva obrazovanja i nauke, Vlade Federacije BiH, Kancelarije predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH te Parlamenta Federacije BiH.

Tabela 1: Pregled budžetskih izdvajanja iz Budžeta Federacije BiH na ime tekućih transfera neprofitnim organizacijama u 2021. i 2022. godini

Redni broj	Naziv javne institucije	Tekući transferi neprofitnim organizacijama u 2021. godini	Tekući transferi neprofitnim organizacijama u 2022. godini
1	Ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata	4.429.433	2.530.000
2	Ministarstvo rada i socijalne politike	2.673.112	5.160.585
3	Ministarstvo kulture i sporta ⁶	8.411.307	12.767.250
4	Ministarstvo obrazovanja i nauke	2.170.525	2.510.324
5	Ministarstvo finansija	3.042.583	3.539.893
6	Vlada FBiH	3.995.974	4.663.694
7	Predsjednik FBiH	264.050	220.500
8	Parlament FBiH	103.500	107.459

⁶ Uključuje i transfere Ministarstva kulture i sporta prema drugim nivoima vlasti koji su u skladu sa nalazima revizorskih izvještaja po svojoj prirodi bili transferi neprofitnim organizacijama

UKUPNO	25.090.484	31.499.705
---------------	-------------------	-------------------

Izvor: Izvještaj o finansijskoj reviziji Izvještaja o izvršenju Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine

Ovdje je važno još jednom napraviti distinkciju između tekućih transfera neprofitnim organizacijama i transfera nevladinim organizacijama s obzirom da nevladine organizacije predstavljaju samo jedan od oblika po kojem neprofitni poslovni subjekti mogu djelovati (javne ustanove su takođe neprofitni poslovni subjekti). U tom smislu kao posebno relevantni za analizu finansiranja nevladinih organizacija iz budžeta Federacije izdvojeni su tekući transferi koje vrše Ministarstvo kulture i sporta, Ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo raseljenih i izbjeglica te Kancelarija predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH.

Ministarstvo kulture i sporta izdvaja svake godine značajna sredstva za finansiranje NVO. Dodjela sredstava korisnicima, uključujući i nevladine organizacije, vrši se putem javnog poziva u okviru nekoliko budžetskih kategorija kao što su:

- Tekući transferi za sport
- Tekući transferi za kulturu
- Tekući transferi za mlade
- Sredstva od igara na sreću

Tabela 2: Pregled realizovanih tekućih transfera Ministarstva kulture i sporta drugim institucijama vlasti i neprofitnim organizacijama u 2022. godini

Transfer za kulturu od značaja za FBiH	1.480.000
Transfer za sport od značaja za FBiH	3.299.250
Transfer za Fondaciju za izdavaštvo	550.000
Transfer za Fondaciju za kinematografiju	3.460.000
Transfer za Fondaciju za bibliotečku djelatnost	600.000
Transfer za Fondaciju za muzičke, scenske i likovne umjetnosti	558.000
Transferi neprofitnim organizacijama za obnovu kulturnog i graditeljskog naslijeđa, za mlade i za institucije nauke i kulture od značaja za BiH	2.820.000
UKUPNO	12.767.250

Izvor: Izvještaj o obavljenoj finansijskoj reviziji Ministarstva kulture i sporta Federacije BiH za 2022. godinu

Kada su u pitanju **transferi za sport** sredstva se dodjeljuju putem javnog poziva po više različitih osnova:

- po osnovu sufinansiranja izgradnje, rekonstrukcije i opremanja sportskih objekata sredstva su u 2022. godini dodijeljena za 90 korisnika u pojedinačnim iznosima od 4.000 KM do 40.000 KM.
- po osnovu sufinansiranja sportskih manifestacija koje se organiziraju u Federaciji BiH i sufinansiranje sudjelovanja sportista na zvaničnim međunarodnim

takmičenjima. U 2022. godini je po tom osnovu finansirano 141 sportsko udruženje ili klub u pojedinačnim iznosima od 1.500 KM do 4.000 KM.

- po osnovu sufinansiranja sportskih manifestacija i klubova osoba sa invaliditetom u 2022. godini je ukupno 15 sportskih klubova dobilo sredstva u pojedinačnim iznosima od 1.000 KM do 6.500 KM.U
- po osnovu finansiranja djelatnosti sportskih saveza konstituisanih na nivou BiH i FBiH su finansirana 33 sportska saveza u pojedinačnim iznosima od 7.000 KM do 23.000 KM.

Treba još naglasiti da se sredstva za sportske klubove i organizacije izdvajaju i iz prihoda ostvarenih po osnovu naknada za priređivanje igara na sreću a u svrhu promovisanja razvoja profesionalnog i amaterskog sporta. Po tom osnovu je u 2022. godini finansirano 108 sportskih klubova u pojedinačnim iznosima od 1.000 KM do 5.200 KM.

Kada je u pitanju **oblast kulture** kroz transfere za obnovu kulturnog i graditeljskog naslijeđa od 48 korisnika najvećim dijelom su finansirane javne ustanove i tek nekoliko nevladinih organizacija koje provode aktivnosti u oblasti kulture. Ipak, najveći broj nevladinih organizacija u oblasti kulture je finansiran podršku manifestacijama, programima i projektima kulture od značaja za BiH i Federaciju BiH (ukupno 265 korisnika sredstava od čega su većina NVO) i to u pojedinačnim iznosima od 1.000 KM do 46.000 KM

Na ime **transfera za mlade** je u okviru Ministarstva, kroz Podršku projektima istraživanja, formiranja, promovisanja i realizacije politika prema mladima u Federaciji BiH, u 2022. godini finansiran 41 korisnik (od toga su većina nevladine organizacije) u pojedinačnim iznosima od 2.000 KM do 12.800 KM.

Nevladine organizacije u oblasti kulture su finansirane i po osnovu raspodjele dijela prihoda ostvarenih po osnovu naknada za priređivanje igara na sreću. U 2022. godini podržano je ukupno 128 korisnika u pojedinačnim iznosima od 1.000 KM do 5.000 KM.

Iz navedenog se može zaključiti da **Ministarstvo kulture i sporta svake godine finansira nekoliko stotina nevladinih organizacija što je u smislu vođenja i administracije cjelokupnog postupka izuzetno složen posao**. Finansiranje se vrši putem javnih poziva koji se objavljuju svake godine, uslovi i kriteriji za svaki javni poziv su definisani a lista podržanih korisnika po osnovu svakog javnog poziva se javno objavljuje.

Ono što predstavlja problem je upravljanje javnim sredstvima i poštovanje principa „vrijednost za novac“. Naime, revizorski izvještaj za 2022. godinu konstatuje da je realizacija sredstava tekućih transfera u iznosu od 6.549.250 KM (transferi za: sport od značaja za FBiH, kulturu od značaja za FBiH, obnovu kulturnog i graditeljskog naslijeđa, institucije nauke i kulture od značaja za BiH i mlade) izvršena najvećim dijelom bez primjene jasnih i mjerljivih kriterija, zbog čega se **izbor korisnika u najvećoj mjeri zasnivao na subjektivnoj ocjeni članova komisije za bodovanje pristiglih zahtjeva**. Bodovanje je vršeno na osnovu opštih i posebnih podkriterija koji nisu objavljeni ni u

javnim pozivima ni u Odluci o usvajanju Programa utroška sredstava, niti je definisana dokumentacija kojom se dokazuje njihova ispunjenost što je u suprotnosti sa članom 4. i članom 38. Zakona o izvršavanju Budžeta Federacije BiH za 2022. godinu po kojem je neophodno osigurati transparentno i efikasno upravljanje budžetskim sredstvima.

Sličan problem evidentiran je i 2021. godine kada je finansiranje pojedinih neprofitnih organizacija vršeno iz interventnih sredstava a Zakonom o izvršavanju Budžeta Federacije BiH za 2021. godinu nije bila regulisana kategorija interventnih sredstava što znači da nije postojao zakonski osnov za ovakav način planiranja i raspodjele sredstava.

Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH finansira nevladine organizacije putem tekućih transfera neprofitnim organizacijama i kroz raspodjelu prihoda po osnovu naknada za privređivanje igara na sreću. Od tekućih transfera neprofitnim organizacijama, za nevladine organizacije se u prethodne dvije godine izdvajalo između 2,5 i 3,5 miliona KM.

Tabela 3: Finansiranje NVO iz tekućih transfera neprofitnim organizacijama i raspodjele prihoda po osnovu naknada za privređivanje igara na sreću u okviru Ministarstva rada i socijalne politike

Ministarstvo rada i socijalne politike	2021. godina	2022. godina
<i>Transfer za organizacije civilnih invalida – javni poziv</i>	495.546	486.808
<i>Transfer za organizaciju Crvenog krsta</i>	460.000	560.000
<i>Transfer udruženjima penzionera</i>	80.000	80.000
<i>Transfer prema HO "Merhamet", "Caritas" i "Dobrotvor"</i>		450.000
<i>Grant: Raspodjela prihoda po osnovu naknada za privređivanje igara na sreću – javni poziv</i>	1.644.307	1.917.134
UKUPNO	2.679.853	3.493.942

Izvor: Izvještaj o izvršenju budžeta i Izvještaj o finansijskoj reviziji Ministarstva rada i socijalne politike

Transfer za organizacije civilnih invalida realizovan je u iznosu od 486.808 KM putem Javnog poziva prema opštim i posebnim kriterijima za raspodjelu i u skladu sa unaprijed određenim korisnicima sredstava a to su savezi i udruženja koja su registrovana za rad sa osobama s invaliditetom i civilnim žrtvama rata na nivou FBiH. U toku 2022. godine putem ovog javnog poziva sredstva su dodijeljena za 13 udruženja u pojedinačnim iznosima od u rasponu od 30.000 KM do 40.000 KM. Revizorskim nalazom utvrđeno je da uz propisani obrazac referentne liste aktivnosti nije definisana dokumentacija kojom bi se potvrdila ispunjenost kriterija realizovanih aktivnosti kao posebnog kriterija za bodovanje prijava. Takođe, u momentu revizije nije bio izvršen nadzor nad namjenskim utroškom dodijeljenih sredstava po ovom osnovu.

Kada je u pitanju finansiranje NVO od prihoda po osnovu naknada za priređivanje igara na sreću, Ministarstvu rada i socijalnih politika je od prihoda po osnovu naknada za

privređivanje igara na sreću u 2021. godini pripalo 1.917.134 KM te je po tom osnovu u 2022. godini raspisan Javni poziv za finansiranje projekata i programa kojim su definisani namjena i finansiranje projekata ili programa, pravo učešća, opšti i posebni kriteriji za bodovanje, kao i procedura, način pregledanja i ocjenjivanja pristiglih prijava. Po osnovu ovog poziva sredstva su dodijeljena za 95 korisnika i to za finansiranje programa i projekata koji se odnose na: „Zadovoljavanje potreba lica sa invaliditetom u smislu poboljšanja životnih uslova i rada njihovih organizacija“ (1.369.628 KM) za 84 korisnika, „Smještaj i utočište žrtvama torture i nasilja“ (88.380 KM) za tri korisnika i „Rad javnih kuhinja“ (351.792 KM) za osam korisnika.

Prema nalazima revizorskog izvještaja za 2022. godinu **raspodjela sredstava** za projekat „Zadovoljavanje potreba lica sa invaliditetom u smislu poboljšanja životnih uslova i rada njihovih organizacija“ **vršena je na osnovu subjektivne procjene članova komisije po osnovu kriterija koji nije mjerljiv** zbog čega je konstatovano da je raspodjela ovih sredstava u iznosu od 1.369.628 KM izvršena na osnovu subjektivne procjene komisije, što je uticalo i na iznos doznačenih sredstava. Revizorski izvještaj dalje konstatuje da po ovom osnovu nije osigurano efikasno upravljanje budžetskim sredstvima u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH. Treba napomenuti da je sličan revizorski nalaz utvrđen i za prethodne godine.

Kada je u pitanju **Ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica** u okviru ovog ministarstva se NVO finansiraju kroz podršku udruženjima koja se bave pitanjima povratnika, finansijske podrške obrazovnim, zdravstvenim i vjerskim ustanovama, sportskim klubovima i kulturno-umjetničkim društvima čiji su projekti namijenjeni povratnicima. Prema podacima iz revizorskih izvještaja u 2021. godini po osnovu je raspoređeno 191.192 KM a u 2022. godini 688.640 KM, bez preciznijih informacija o korisnicima i pojedinačnim iznosima dodijeljenih sredstava.

Sredstva nevladinim organizacijama se dodjeljuju i kroz budžet **Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata**. Prema podacima za 2022. godinu tekući transfer neprofitnim organizacijama udruženjima proisteklim iz posljednjeg odbrambeno-oslobodilačkog rata iskazan je u iznosu od 460.000 KM od čega su sredstva sa utvrđenim kriterijima raspodjele u iznosu od 360.000 KM. Na osnovu javnog poziva od raspoređena su redovna sredstva u iznosu od 290.000 KM za 11 udruženja u pojedinačnim iznosima od 5.000 KM do 45.000 KM a preostalih 70.000 KM je raspoređeno kroz interventna sredstva.

Takođe, rješenjem o unutrašnjoj preraspodjeli sredstava odobrena su dodatna sredstva u iznosu od 100.000 KM na ovoj poziciji za tradicionalno održavanje Sportskih igara (60.000 KM za održavanje Sportskih igara Saveza RVI FBiH i 40.000 KM za Sportske igre HVIDR-e HVO HB). Revizorskim izvještajem se konstatuje da **nedostaje dokumentacija kako su primijenjeni kriteriji za odobravanje sredstava**, zbog čega nije bilo moguće utvrditi na koji način je određeni pojedinačni iznosi a što nije u skladu sa Zakonom o izvršavanju Budžeta Federacije BiH za 2022. godinu.

Kada su u pitanju Interventna sredstva u iznosu od 70.000 KM, ona su odobrena na osnovu zahtjeva korisnika za koje je prijedlog iznosa utvrdila komisija i to za 28 udruženja/nevladinih organizacija u pojedinačnim iznosima od 500 KM do 10.000 KM. Revizijom je utvrđeno da su **interventna sredstva odobrena najvećim dijelom korisnicima koji su odbijeni po javnom pozivu te su se ponovo obratili Ministarstvu**. Većina zahtjeva odnosi se na finansiranje rada i redovnih aktivnosti udruženja što nije u skladu sa utvrđenim kriterijima za dodjelu interventnih sredstava (hitnost i nepredviđenost) niti je Zakonom o izvršavanju Budžeta FBiH za 2022. godinu regulisana kategorija interventnih sredstava zbog čega ne postoji zakonski osnov za ovakav način planiranja i raspodjele sredstava.

Zanimljivo je primijetiti da se finansiranje nevladinih organizacija vrši i putem **Kancelarije predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH**. Naime, u okviru budžetske stavke „*Tekući transferi neprofitnim organizacijama*“ u 2021. godini je dodijeljeno 264.050 KM a u 2022. godini 220.000 KM. Revizijskim izvještajem se konstatuje da **za dodijeljene tekuće transfere nije prezentovana dokumentacija na osnovu koje bi se potvrdio način raspodjele sredstava**, odnosno način na koji je vršen izbor krajnjih korisnika s iznosima finansijske pomoći, a koja bi bila osnov za donošenje pojedinačnih odluka.

Pored toga, sredstva su dodijeljena bez utvrđenih kriterija za raspodjelu, a koji bi predstavljali osnov za utvrđivanje iznosa i opravdanost isplate. Za dodijeljena sredstva nije osiguran ni adekvatan nadzor nad namjenskim utroškom sredstava tekućih transfera što nije u skladu s članom 57. Zakona o budžetima u FBiH. Imajući u vidu da je u Kancelariji predsjednika Federacije BiH raspodjela sredstava tekućih transfera vršena bez prethodno utvrđenih i mjerljivih kriterija, kao i to da za dodjelu sredstava potencijalnim aplikantima nije bilo javnog oglašavanja, ne može se potvrditi da je prilikom dodjele sredstava ispoštovan princip transparentnosti u skladu s članom 4. Zakona o budžetima u FBiH.

Finansiranje NVO iz budžeta Republike Srpske

Finansiranje nevladinih organizacija iz Budžeta Republike Srpske vrši se na nekoliko načina: putem tekućih grantova, finansiranjem projekata i programa u skladu sa Zakonom o igrama na sreću, kroz kapitalne grantove i iz sredstava budžetske rezerve po osnovu odluka i zaključaka Vlade.

Tabela 4: pregled finansiranja neprofitnih (i nevladinih) organizacija iz Budžeta Republike Srpske za 2021. i 2022. godinu

Naziv institucije	2021. godina	2022. godina
Ministarstvo porodice, omladine i sporta	7.761.252	14.971.436
<i>Grantovi organizacijama i udruženjima u oblasti sporta, omladine i porodice</i>	7.668.052	14.833.418
<i>Grantovi organizacijama i udruženjima za afirmaciju porodice</i>	72.400	124.018
<i>Kapitalni grantovi omladinskim organizacijama i udruženjima</i>	20.800	14.000
Ministarstvo rada i boračko invalidske zaštite	2.039.271	2.800.895
<i>Tekući grantovi za izgradnju i održavanje spomenika, spomen obilježja i vojničkih grobalja - javni poziv</i>	683.371	557.395
<i>Tekući grantovi neprofitnim organizacijama - javni poziv</i>	450.000	950.000
<i>Tekući grantovi udruženjima od javnog interesa - bez poziva</i>	700.500	850.500
<i>Finansiranje projekata i programa u skladu sa Zakonom o igrama na sreću - javni poziv</i>	205.400	443.000
Ministarstvo prosvjete i kulture	1.939.444	2.081.422
<i>Tekući grantovi organizacijama i udruženjima iz oblasti kulture</i>	639.200	1.201.422
<i>Grantovi za nacionalne manjine</i>	30.000	30.000
<i>Grant za udruženja od javnog interesa</i>	31.000	100.000
<i>Grant za Društvu članova Matice Srpske u Republici Srpskoj</i>	24.000	24.000
<i>Grant sredstva za razvoj filma</i>	700.000	
<i>Finansiranje projekata u skladu sa Zakonom o igrama na sreću</i>	515.244	726.000
Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite	3.074.899	3.199.399
<i>Grantovi humanitarnim organizacijama i udruženjima</i>	770.000	709.337

<i>Grantovi organizacijama i udruženjima u oblasti obrazovanja, naučno-istraživačke djelatnosti, kulture i informacija</i>	30.000	30.000
<i>Grantovi organizacijama i udruženjima u skladu sa Zakonom o igrama na sreću</i>	1.983.399	2.195.598
<i>Grantovi neprofitnim subjektima od javnog interesa</i>	291.500	264.464
Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS	4.087.000,00	4.071.300
<i>Tekući grantovi političkim organizacijama</i>	3.670.000	3.670.000
<i>Tekući grantovi fondacijama i udruženjima građana</i>	50.000	70.000
<i>Tekući grantovi udruženjima od javnog interesa</i>	80.000	80.000
<i>Tekući grantovi dobrotvornim i humanitarnim društvima</i>	257.000	251.300
<i>Tekući grantovi ostalim udruženjima</i>	30.000	
Generalni sekretarijat Vlade RS	757.301	908.100
<i>Grantove humanitarnim organizacijama i udruženjima</i>	7.000	37.000
<i>Grantovi sportskim i omladinskim organizacijama i udruženjima</i>	148.000	158.000
<i>Grantovi etničkim i vjerskim organizacijama i udruženjima</i>	187.301	47.000
<i>Grantovi organizacijama i udruženjima za afirmaciju porodice, i zaštitu prava žena, djece, izbjeglih i raseljenih lica, boraca i osoba sa invaliditetom</i>	87.400	110.600
<i>Grantovi organizacijama i udruženjima u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, zaštite životne sredine i komunalne djelatnosti</i>	43.000	86.000
<i>Grantovi organizacijama i udruženjima u oblasti obrazovanja, naučno-istraživačke djelatnosti, kulture i informacija</i>	109.000	222.500
<i>Grantovi organizacijama i udruženjima u oblasti ekonomskog i privrednog razvoja</i>	2.000	27.000
<i>Ostali tekući grantovi nefinansijskim subjektima u oblasti obrazovanja, naučno-istraživačke djelatnosti, kulture, informacija, zdravstva, socijalne zaštite, zaštite životne sredine i komunalne djelatnosti</i>	173.600	220.000

Izvor: Konsolidovani izvještaji o izvršenju budžeta Republike Srpske, Izvještaji Glavne službe za reviziju javnog sektora Republike Srpske

Ministarstvo porodice, omladine i sporta je jedna od najznačajnijih javnih institucija kada je u pitanju finansiranje nevladinih organizacija u Republici Srpskoj. U 2022. godini na tekuće grantove dodijeljene organizacijama i udruženjima u oblasti sporta, omladine i porodice izdvojeno je ukupno 14.833.418 KM, organizacijama i udruženjima za afirmaciju porodice 124.018 KM, neprofitnim subjektima u zemlji 43.735 KM, pojedincima 570.246 KM i na kapitalne grantove omladinskim organizacijama i udruženjima 14.000 KM.

Najveća izdvajanja su izvršena po osnovu tekućih grantova organizacijama i udruženjima u oblasti sporta, ukupno 13,7 miliona KM, od čega je opet najveći iznos izdvojen za vrhunski sport (preko 7,8 miliona KM) i podršku aktivnostima sportskih organizacija (preko 4,8 miliona KM). Tekući grantovi za vrhunski sport dodijeljeni su za 21 korisnika i to na osnovu zahtjeva dostavljenih za sufinansiranje redovnih i takmičarskih aktivnosti u skladu sa Pravilnikom o uslovima i kriterijumima za finansiranje realizacije programa kojima se ostvaruje opšti interes u oblasti sporta (4.000.000 KM) i prema zaključcima Vlade Republike Srpske (3.870.000 KM).

U okviru ovog ministarstva izvršena je i raspodjela sredstava od igara na sreću u iznosu od 1.004.500 KM, i to u oblasti sporta 604.500 KM, omladine 200.000 KM i porodice 200.000 KM. Finansiranje projekata i programa je vršeno na osnovu raspisanih javnih poziva u sva tri resora i to za sportske organizacije 532.000 KM i pojedince 72.500 KM, koji su ostvarili plasman za učešće na međunarodnim takmičenjima, kao i za 60 projekata u resoru omladine i 70 projekata u resoru porodice.

Bitno je istaći da je iznos dodijeljenih sredstava u 2022. godini bio gotovo dvostruko veći nego 2021. godine. Pri tome su najviše povećana izdvajanja za vrhunski sport, sa 4,2 miliona KM u 2021. godini na 7,8 miliona KM u 2022. godini dok je u isto vrijeme broj zahtjeva smanjen, sa 26 zahtjeva na 21 zahtjev u 2022. godini. Iako Glavna služba za reviziju nije imala primjedbi na način dodjele sredstava u okviru ovog Ministarstva treba ipak naglasiti da **informacije o korisnicima i pojedinačnim iznosima dodijeljenih sredstava u momentu izrade ovog dokumenta nisu bili dostupni na zvaničnoj internet adresi Ministarstva porodice, omladine i sporta.**

U okviru Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite grantovi za neprofitne organizacije su u 2022. godini bili iskazani u iznosu od 3.209.180 KM, a odnosili su se na tekuće grantove za izgradnju i održavanje spomenika, spomen obilježja i vojničkih grobalja, tekuće grantove neprofitnim organizacijama, tekuće grantove udruženjima od javnog interesa, tekuće grantove za finansiranje projekata i programa u skladu sa Zakonom o igrama na sreću i tekuće grantove javnim nefinansijskim subjektima.

Kada su u pitanju tekući grantovi nevladinim organizacijama revizorskim izvještajem je konstatovano da su sredstva granta udruženjima i fondacijama za sufinansiranje programa i projekata odobravana korisnicima čije **prijave ne sadrže neophodne priloge, odnosno dio neophodne dokumentacije koja je propisana Pravilnikom o**

kriterijima i postupku za dodjelu sredstava granta udruženjima od javnog interesa, ostalim udruženjima i fondacijama.

Ista situacija je i sa sredstvima po osnovu granta udruženjima od javnog interesa koja su odobravana korisnicima čije **prijave ne sadrže neophodne priloge, odnosno, dio dokaza propisanih Pravilnikom** o kriterijima i postupku za dodjelu sredstava granta udruženjima od javnog interesa, ostalim udruženjima i fondacijama. Misli se konkretno na ugovor o zakupu kancelarija u kojem je naveden iznos sredstava koji se plaća za navedenu namjenu, finansijski plan rada zasnovan na bazi projekta/programa sa izvorima prihoda i očekivanim rashodima za godinu u kojoj se traže sredstva granta, uvjerenje o izmirenim porezima i doprinosima za zaposlene, narativni i finansijski izvještaj o namjenskom trošenju sredstava granta sa kompletnom dokumentacijom, dodijeljenih u godini koja prethodi godini podnošenja zahtjeva.

Kada je u pitanju raspodjela sredstva od igara na sreću, dodjela sredstava granta putem javnog poziva takođe nije vršena u skladu Pravilnikom o posebnim kriterijumima i postupku za raspodjelu sredstva od igara od sreću jer **korisnici kojima su odobrena sredstva granta uz prijavu nisu dostavili dio dokaza propisanih članom 9. Pravilnika** o posebnim kriterijumima i postupku za raspodjelu sredstva od igara od sreću.

U okviru **Ministarstva prosvjete i kulture** su putem javnih konkursa u 2022. godini dodijeljena sredstva u ukupnom iznosu od 1.021.423 KM za projekte iz oblasti kulture koji se odnose na književne manifestacije i to 27 projekata u iznosu od 103.640 KM, za pozorišnu produkciju i pozorišne festivale (17 projekata u iznosu od 155.000 KM, reprezentativna strukovna udruženja (6 projekata u iznosu od 60.000 KM), za projekte iz oblasti vizuelne i multimedijalne umjetnosti (28 projekata u ukupnom iznosu od 128.000 KM), za muziku i muzičko- scensku umjetnost (27 projekata u ukupnom iznosu od 162.000 KM), za projekte kulturno-umjetničkih društava i ansambala narodnih igara (50 projekata u ukupnom iznosu od 98.500 KM), za istraživanje, zaštitu i promociju kulturnog naslijeđa (45 projekata u ukupnom iznosu od 111.300 KM), za otkup likovnih djela (13 korisnika u iznosu od 99.982,16 KM), za otkup knjiga (4 korisnika u iznosu od 33.000 KM) i za izdavačku djelatnost (37 projekata u iznosu od 70.000 KM).

Pripadajućim Pravilnikom o postupku izbora i načinu sufinansiranja programa i projekata u kulturi sa korisnicima se zaključuju ugovori o sufinansiranju projekata pri čemu je korisnik granta dužan da prilikom realizacije projekta sredstva koristi isključivo za odobrene namjene u realizaciji projekta u skladu sa ugovorom i dostavlja izvještaj o namjenskom utrošku sredstava granta. Revizorskim izvještajem utvrđeno je da **određeni broj korisnika sredstava granta nije dostavio izvještaj o namjenskom utrošku sredstava granta**, što je u suprotnosti sa pomenutim Pravilnikom i Zakonom o budžetskom sistemu.

Takođe, iako je istim Pravilnikom propisana obaveza da se, radi provjere uspješnosti i opravdanosti projekata koji se sufinansiraju i namjenskog korišćenja dodijeljenih

sredstava za sufinansiranje, odrede projekti na kojima će se vršiti praćenje i evaluacija, to nije urađeno. Treba još dodati da su neprofitnim organizacijama u oblasti kulture i obrazovanja u 2022. godini dodijeljena i dodatna sredstva u iznosu od 650.000 KM a prema zaključcima Vlade Republike Srpske.

Sredstva za rad neprofitnih organizacija u Republici srpskoj se dodjeljuju i u okviru **Ministarstva uprave i lokalne samouprave i to u u ukupnom iznosu od 4.071.300 KM** u 2022. godini. Od ovog ukupnog iznosa na tekuće grantove političkim organizacijama se odnosilo 3.670.000 KM, za fondacije i udruženja građana 70.000 KM, za udruženja od javnog interesa 80.000 KM i za dobrotvorna i humanitarna društva 251.300 KM.

Zanimljivo je primijetiti da značajan izvor finansiranja neprofitnih organizacija u Republici Srpskoj predstavlja i **Generalni sekretarijat Vlade Republike Srpske**. Tako su u okviru Generalnog sekretarijata u 2021. godini po raznim osnovama dodijeljeni grantovi u ukupnom iznosu od 860.191 KM od čega je najviše realizovano prema sportskim i omladinskim organizacijama i udruženjima (148.000 KM), etničkim i vjerskim organizacijama i udruženjima (187.301 KM), organizacijama i udruženjima u oblasti obrazovanja, naučno-istraživačke djelatnosti, kulture i informacija (109.000 KM) i kroz grantove po drugim osnovama. Potrebno je imati u vidu i to da je iz ukupnih sredstava dodijeljena pomoć fizičkim licima u svrhu prevazilaženja teške materijalne situacije, liječenja, stambenog zbrinavanja i stipendiranja u ukupnom iznosu od 158.000 KM.

Kada je u pitanju postupak dodjele ovih sredstava, revizijskim izvještajem za 2021. godinu obuhvaćen je iznos od 271.000 KM dodijeljenih grantova (za 17 korisnika) pri čemu za dodijeljene grantove u iznosu od 75.000 KM **nisu bili dostavljeni izvještaji o utrošku sredstava**, što nije u skladu sa Zakonom o izvršenju budžeta Republike Srpske za 2021. godinu kojim je propisano da su korisnici sredstava budžetske rezerve i sredstava za grantove dužni da podnesu izvještaje davaocima sredstava o utrošku primljenih sredstava.

Iznos grantova koji je Generalni sekretarijat dodijelio neprofitnim organizacijama i pojedincima je u 2022. godini povećan na 1.100.058 KM. Od toga je najviše izdvojeno na ime grantova organizacijama i udruženjima u oblasti obrazovanja, naučno-istraživačke djelatnosti, kulture i informacija (222.500 KM), nefinansijskim subjektima u oblasti obrazovanja, naučno-istraživačke djelatnosti, kulture, informacija, zdravstva, socijalne zaštite, zaštite životne sredine i komunalne djelatnosti (220.000 KM), sportskim i omladinskim organizacijama i udruženjima (158.000 KM) te organizacijama i udruženjima za afirmaciju porodice, i zaštitu prava žena, djece, izbjeglih i raseljenih lica, boraca i osoba sa invaliditetom (110.600 KM). Revizijskim izvještajem za 2022. godinu nisu konstatovane veće nepravilnosti u postupcima dodjele sredstava, iako jedan manji broj korisnika, ni nakon upućenih opomena i isteka roka, nije Generalnom sekretarijatu dostavio izvještaj o utrošku sredstava granta.

Radi potpunijeg uvida u finansiranje NVO iz budžeta Republike Srpske potrebno je napomenuti kako se svake godine jedan broj NVO finansira i **iz sredstava budžetske rezerve**. Ovo je praksa koja je prisutna već duži vremenski period gdje se po rješenjima predsjednika Vlade RS i Vlade RS o raspodjeli sredstava iz budžetske rezerve dodjeljuju grantovi a u skladu sa zakonima o izvršenju budžeta Republike Srpske. Tako je prema članu 14. Zakona o izvršenju budžeta Republike Srpske za 2022. godinu definisano da se raspodjela sredstava budžetske rezerve vrši shodno Zakonu o budžetskom sistemu, a izuzetno u toku fiskalne godine, **za hitne i nepredviđene izdatke i projekte koji nisu uvršteni u budžet**, raspodjelu može vršiti predsjednik Vlade, u iznosu do 1.000.000 KM.

Kada se pogleda struktura dodijeljenih grantova nevladinim organizacijama **iz sredstava budžetske rezerve** može se primijetiti **značajno finansiranje sportskih klubova i organizacija** na taj način. Pri tome, od ukupnih izdvajanja nevladinim organizacijama iz budžetskih rezervi dominantno je učešće fudbalskih klubova (npr. više od 3,5 miliona KM u 2019. godini) uz napomenu da **javnosti nisu dostupne informacije o namjeni ovih izdvajanja niti su dostupni izvještaji o utrošku sredstava** što ostavlja prostor za brojna nagađanja i pitanja o eventualnim zloupotrebama tih sredstava.

Finansiranje NVO iz budžeta Brčko distrikta BiH

U budžetu Brčko distrikta BiH se svake godine izdvajaju značajna sredstva za finansiranje neprofitnih organizacija uključujući i NVO. Tako su 2021. godini tekuće donacije neprofitnim organizacijama planirane u iznosu od 8.071.340 ali su realizovane u iznosu iznosile 5.543.886 KM i odnosile su se na:

- tekuće donacije za vjerske zajednice 1.961.674 KM;
- tekuće donacije mjesnim zajednicama 355.000 KM⁷;
- tekuće donacije političkim strankama 200.000 KM;
- tekuće ostalim neprofitnim organizacijama 3.027.212 KM (*uključujući donacije Crvenom krstu, Udruženju poslodavaca, Privrednoj komori i dr.*)

Posmatrano po strukturama vlasti, najveći iznos neprofitnim organizacijama dodjeljuje Skupština Distrikta (2,3 miliona KM), zatim Odjeljenja za privredni razvoj, sport i kulturu (1,38 miliona KM) i za stručne i administrativne poslove (1 milion KM) te Kancelarija gradonačelnika (0,5 miliona KM).

Kada je u pitanju postupak dodjele bespovratnih sredstava neprofitnim organizacijama uključujući i NVO, revizorski izvještaji konstantno ukazuju na problem **nedostatka transparentnosti u postupku dodjele grantova koji se u većoj mjeri vrši na osnovu podnesenih individualnih zahtjeva i bez objavljenog javnog poziva**⁸. Pored toga, revizijom su utvrđene nepravilnosti na način da se realizovane donacije ne prate na organizovan, sveobuhvatan i sistematičan način imajuću u vidu da su se donacije dodjeljivale istim korisnicima od više odjela Vlade i institucija Brčko distrikta BiH. Isto tako, priloženi računi, kojima se izvještava o utrošenim sredstvima donacija, ne dokazuju da se odnose na korisnika donacije, računi ne zadovoljavaju propisanu formu, i da se isplate fizičkim licima za izvršene usluge i gorivo vrše bez zaključenih adekvatnih ugovora. Problem predstavlja i to što se **ne radi analiza dostavljenih periodičnih izvještaja korisnika grantova** pa se samim tim ne vrše ni prilagođavanja u sprovođenju programa i projekata.

Još jedna od karakteristika finansiranja NVO iz budžeta Brčko distrikta BiH je to da se radi o značajnim izdvajanjima za sport, odnosno sportske organizacije i klubove. Tako su samo u okviru Odjeljenja za privredni razvoj, sport i kulturu u 2021. godini podržana 52 sportska udruženja a mnogi od njih su istovremeno i korisnici donacija dodijeljenih od strane Skupštine Distrikta. Dodatni problem predstavlja činjenica da u momentu ovog istraživanja nije postojao strateški ili planski dokument kojim bi se definisali ciljevi razvoja sporta i programi po kojima je potrebno ulagati pa su shodno tome **efekti izdvajanja za sport teško mjerljivi**.

⁷ Mjesne zajednice u Brčko distriktu BiH imaju status udruženja građana

⁸ Izvještaj o finansijskoj reviziji poslovanja Kancelarije gradonačelnika Brčko distrikta BiH za 2021. godinu

Finansiranje NVO iz budžeta kantona

Za potrebe ovog istraživanja prikupljeni su i analizirani podaci o dodjeli grant sredstava neprofitnih organizacija iz budžeta nekoliko kantona (Kantona Sarajevo, Unsko-sanskog kantona, Srednjobosanskog kantona, Zapadno-hercegovačkog kantona i Hercegovačko-neretvanskog kantona). Kao i slučaju izdvajanja iz federalnog budžeta, finansiranje NVO sa nivoa kantona se vrši uglavnom kroz budžetsku stavku tekućih transfera neprofitnim organizacijama, manji dio kroz kapitalne transfere neprofitnim organizacijama i iz sredstava budžetske rezerve.

Najveći iznos sredstava za finansiranje NVO se dodjeljuje iz budžeta Kantona Sarajevo (u 2021. godini transferi neprofitnim organizacijama su iznosili 56 miliona KM). Kada je u pitanju struktura neprofitnih organizacija koja se finansira iz budžeta kantona, pored javnih ustanova dominiraju vjerske i političke organizacije, sportska udruženja i klubovi, udruženja koja djeluju u oblasti kulture i umjetnosti te humanitarna udruženja.

Revizorski izvještaji ukazuju na zajednički problem nedovoljne transparentnosti prilikom dodjele grant sredstava neprofitnim organizacijama u gotovo svim posmatranim kantonima.

U slučaju Kantona Sarajevo je zanimljivo primijetiti kako je Zakonom o izvršavanju budžeta Kantona Sarajevo definisano da se sredstva za finansiranje udruženja realizuju u okviru razdjela ministarstava na osnovu javnog poziva, a po kriterijima koji su utvrđeni propisom Vlade kantona (osim u slučaju kada je ovo pitanje propisano posebnim zakonom za pojedine oblasti). Međutim, istim zakonom je definisano da se sredstva tekućih transfera pojedincima i neprofitnim organizacijama mogu dodjeljivati pojedinačnim odlukama, u skladu s propisom Vlade što znači da je obaveza objavljivanja javnog poziva utvrđena samo za ministarstva, a ne i za ostale budžetske korisnike, čime se prilikom izvršenja budžeta ne osigurava u potpunosti princip transparentnosti. Nadalje, revizorskim izvještajem za 2021. godinu se u okviru kantonalnog Ministarstva kulture i sport, kod transfera za sport, konstatuje da **„nije jasan način na koji utvrđen odnos između broja dodijeljenih bodova i utvrđene visine sredstava, zbog čega se ne može potvrditi na koji su način su sredstva za oblast vrhunskog sporta i takmičarsko-razvojnog sporta u ukupnom iznosu od 3.437.663 KM raspoređena po pojedinačnim korisnicima“**. Kod transfera za kulturu se primjedbuje kako je bodovanje aplikacija i **raspodjela sredstava iz oblasti kulture većim dijelom izvršena na osnovu subjektivne ocjene članova komisije**. Ipak, treba napomenuti kako je postupak finansiranja NVO iz budžeta Kantona Sarajevo u pojedinim aspektima na vrlo visokom nivou i može poslužiti kao primjer drugima, posebno ako se ima na umu **javna dostupnost podataka i informacija o svim dodijeljenim grantovima i uspostavljanje Registar transfera neprofitnim organizacijama i pojedincima iz budžeta Kantona Sarajevo.**⁹

⁹ <https://www.anticorruptiks.com/registar-transfera>

U slučaju Srednjobosanskog kantona revizijom za 2021. godinu je utvrđeno da prilikom bodovanja prijave pristiglih putem javnog poziva **nisu primijenjeni utvrđeni kriteriji**, a u pojedinim slučajevima je korisnicima **odobren čak veći iznos sredstava po zahtjevu u odnosu na tražena sredstva**. Navodi se, između ostalog, da „*Raspodjela sredstava neprofitnim organizacijama za kulturu i sport putem javnog poziva u ukupnom iznosu od 1.054.800 KM nije izvršena uz primjenu utvrđenih kriterija, a za raspodjelu sredstava na osnovu zahtjeva korisnika u iznosu od 421.100 KM programima utroška nisu ni definisani kriteriji. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o izvršavanju Budžeta*“.

Slični su nalazi i kada je u pitanju realizacija tekućih transfera neprofitnim organizacijama iz budžeta Unsko-sanskog kantona za 2021. godinu gdje se konstatuje sljedeće: „*Budući da su korisnici putem zahtjeva, bez objave javnog poziva, bili u obavezi dostaviti dokumentaciju o ispunjenosti općih kriterija i da Odlukom o kriterijima i postupku dodjele sredstava odobrenih u Budžetu Kantona putem Vlade nije propisana potrebna dokumentacija za posebne kriterije niti način bodovanja pristiglih zahtjeva, ne možemo potvrditi na koji način ih je komisija primijenila prilikom ocjene aplikacija, kao ni raspodjelu sredstava neprofitnim organizacijama u ukupnom iznosu od 486.500 KM, zbog čega nije osigurana transparentnost kod izvršavanja budžeta, u skladu s članom 4. Zakona o budžetima u FBiH*“

Revizorskim izvještajem za Zapadnohercegovački kanton, između ostalog, takođe se konstatuje da tekući transferi Vlade u iznosu od 2.446.439 KM, koji se odnose na transfere mjesnim zajednicama, ostalim zajedničkim institucijama, pojedincima, udruženjima građana i vjerskim zajednicama, **nisu realizovani na transparentan način i uz primjenu jasnih i mjerljivih kriterija**. U slučaju Hercegovačko-neretvanskog kantona konstatuje se da u okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta, pod stavkom transfer neprofitnim organizacijama – ostali izdaci za sport, postupak dodjele sredstava je izvršen na način da **nije prezentovana dokumentacija koja potvrđuje da je izvršena ocjena aplikacija po utvrđenim kriterijima**, što povećava rizik da su projekti odabrani na osnovu subjektivne procjene komisije. Isto tako, dio sredstava je odobren „*po zahtjevima korisnika, bez javnog poziva i metodologije za raspodjelu sredstava, što nije u skladu s članom 33. stav 4. Zakona o izvršavanju Budžeta*“.

Iz navedenog proističe da je finansiranje nevladinih organizacija iz budžeta kantona značajno i da se svake godine na ovaj način milionska sredstva udruženjima i fondacijama u različitim oblastima. Nažalost, na osnovu nalaza revizorskih izvještaja može se zaključiti da **postupak finansiranja nevladinih organizacija putem tekućih transfera nije transparentan niti se u potpunosti poštuju odredbe zakonske i podzakonske regulative**, naročito u pogledu definisanja i primjene propisanih uslova i kriterija za dodjelu sredstava.

Finansiranje NVO iz budžeta jedinica lokalne samouprave

Kao i u slučaju finansiranja NVO iz budžeta kantona, za potrebe ovog istraživanja prikupljeni su podaci i informacije o izvršenju budžeta za nekoliko većih gradova u Bosni i Hercegovini gdje postoji praksa dodjele bespovratnih sredstava nevladinim organizacijama. U skladu sa navedenim analizirani su izvještaji o izvršenju budžeta i dostupni izvještaji o finansijskoj reviziji za gradove Banjaluku, Tuzlu, Bijeljino, Doboj, Prijedor, Trebinje, Novo Sarajevo i Ljubuški.

Ono što je zajedničko za sve posmatrane jedinice lokalne samouprave da se najznačajniji dio finansijskih sredstava za nevladine organizacije realizuje sa budžetske stavke grantovi, odnosno tekući transferi neprofitnim organizacijama, zatim kroz stavke kapitalnih grantova/transfera i iz sredstava budžetske rezerve.

Iznosi koji se na ime grantova i tekućih transfera izdvajaju za finansiranje nevladinih organizacija su u većim gradovima milionski pa je tako, ilustracije radi, u Banjaluci u okviru realizovanih tekućih grantova, u toku 2020. godine na ime grantova sportskim i omladinskim organizacijama isplaćeno 2,6 miliona KM, organizacijama i udruženjima za afirmaciju porodice i zaštitu prava žena, djece, izbjeglih i raseljenih lica, boraca i osoba sa invaliditetom 0,8 miliona KM, organizacijama i udruženjima u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite životne sredine i komunalne djelatnosti 0,7 miliona KM, itd. Slično je i u Gradu Tuzli, gdje je u 2020. godini samo na finansiranje neprofitnih organizacija u oblasti sporta i sportskih manifestacija izdvojeno 1.832.150 KM (od toga samo jednom korisniku 1 milion KM).

U gotovo svim posmatranim izvještajima zabilježena je **praksa da se sredstva nevladinim organizacijama dodjeljuju po zahtjevu korisnika i bez javnog poziva**, a tamo gdje se i sprovodi javni poziv obično **nedostaju jasni i mjerljivi kriteriji za bodovanje pristiglih aplikacija** ili se odluke o finansiranju NVO donose na bazi subjektivne procjene članova komisije.

Primjera radi, u revizorskom izvještaju za Grad Prijedor iz 2021. godine se konstatuje da je „*Grad dio sredstava granta dodijelio na osnovu zaključaka gradonačelnika u okviru budžetom odobrenih pozicija i za definisane namjene, bez raspisivanja javnog poziva za njihovu dodjelu (javnim kuhinjama i pojedinim socijalno humanitarnim udruženjima, vjerskim institucijama, dijelom sportskim organizacijama, neprofitnim subjektima u zemlji i dr.) i bez definisanih pravila i kriterijuma za raspodjelu grantova u pojedinim oblastima, shodno članu 60. Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske. Pojedini korisnici sredstava nisu podnosili izvještaje o utrošku primljenih sredstava, što nije u skladu sa članom 11. Odluke o izvršenju budžeta Grada.*“.

Zanimljivo je primijetiti da je u nekoliko posmatranih gradova (Banja Luka, Tuzla, Novo Sarajevo, Prijedor) tokom ranijeg perioda korištena tzv. LOD metodologija¹⁰ za dodjelu

¹⁰ <https://www.sogfbih.ba/projekti/regionalni-program-lokalne-demokratije-na-zapadnom-balkanu-2-reload-2>

sredstava nevladinim organizacijama. Radi se o metodološkom pristupu koji ima za cilj **uspostaviti korisniji (efektivniji i efikasniji) i transparentniji sistem finansiranja NVO iz budžeta na lokalnom nivou** i koji se zasniva na provođenju konkurentskog postupka za podnošenje projektnih prijedloga od strane NVO u skladu sa jasnim i mjerljivim kriterijima za ocjenjivanje aplikacija i definisanim iznosima (minimalni i maksimalni iznosi podrške za pojedinačne projekte) za finansiranje po prioritetnim oblastima. Međutim, u svim posmatranim jedinicama lokalne samouprave, koje su donijele odluku o primjeni LOD metodologije, samo je manji iznos novčanih sredstava, u odnosu na ukupan iznos granta ili tekućih transfera, dodijeljen nevladinim organizacijama na ovaj način i po opisanom pristupu. Takođe, sve posmatrane jedinice lokalne samouprave su gotovo po pravilu odustajale od primjene ove metodologije čim nije bilo finansijske podrške za njenu implementaciju od strane partnerskih organizacija – konkretno Razvojnog programa Ujedinjenih nacija UNDP koji implementira projekat „Regionalni program lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu 2 (ReLOaD 2)“ u Bosni i Hercegovini već niz godina.

Osnovni nalazi istraživanja i preporuke

Svake godine se izdvajaju značajna sredstva za finansiranje nevladinih organizacija (više od 100 miliona konvertibilnih maraka) iz javnih budžeta svih posmatranih nivoa vlasti pri čemu prednjače: Ministarstvo civilnih poslova na nivou zajedničkih institucija BiH; Ministarstvo kulture i sporta na nivou Federacije BiH; Ministarstvo porodice, omladine i sporta u Republici Srpskoj; Brčko Distrikt; Kanton Sarajevo te svi veći gradovi u Federaciji BiH i Republici Srpskoj.

Sredstva se nevladinim organizacijama dodjelju po tri osnova i to kao bespovratna sredstva (grant) za finansiranje njihovih tekućih i redovnih aktivnosti, kao grant sredstva za realizaciju određenih projekata i kao grant sredstva za organizaciju određenih manifestacija i događaja. Sportski klubovi i organizacije, boračka udruženja i udruženja u oblasti kulture i informisanja prednjače po pitanju učešća u finansiranju.

Kada je u pitanju način dodjele sredstava još uvijek je dominantna praksa da se sredstva nevladinim organizacijama dodjeljuju po zahtjevu, bez provođenja konkursnog postupka i raspisivanja javnog poziva. Dodjelu sredstava nevladinim organizacijama na ovaj način prati niska transparentnost i nepostojanje osnovnih informacija o namjeni sredstava, realizovanim aktivnostima, ostvarenim rezultatima i samom utrošku. Takođe, pojedinačno iznosi koji pojedine nevladine organizacije dobijaju po zahtjevu su značajni, čak i milionski kada se radi o fudbalskim klubovima i drugim sportskim organizacijama. S druge strane, pojedinačni iznos dodijeljeni nevladinim organizacijama putem javnih poziva su po pravilu mali i raspoređuju se na nekoliko stotina organizacija.

Nadalje, čak i u slučaju kada se sredstva nevladinim organizacijama dodjeljuju putem konkursne procedure i javnog poziva revizorski izvještaji na nivou svih posmatranih institucija konstatuju brojne nepravilnosti. Najčešće se radi o tome da ne postoje jasni i mjerljivi kriteriji za bodovanje pristiglih prijava te da se odluke o finansiranju donose na osnovu subjektivne ocjene članova komisije. I u situaciji kada postoje jasno definisani i mjerljivi kriteriji za ocjenu prijava/projekata, revizorski izvještaji navode praksu da se ti kriteriji ne primjenjuju u postupku ocjenjivanja pristiglih prijava.

Pored toga, na gotovo svim nivoima vlasti uočena je pojava da korisnici sredstava ne dostavljaju izvještaje o utrošku primljenih sredstava, a onda kada postoje izvještaji od strane korisnika, predstavnici organa uprave koji dodjeljuje sredstva ne vrše analizu tih izvještaja niti sprovode evaluaciju sprovedenih projekata/aktivnosti i utroška dodijeljenih sredstava.

Imajući u vidu sve navedeno može se konstatovati da postupak finansiranja nevladinih organizacija, na svim posmatranim nivoima vlasti, nije transparentan niti se u potpunosti poštuju odredbe zakonske i podzakonske regulative koja to pitanje reguliše.

Kao posljedica netransparentnosti finansiranja nevladinih organizacija iz javnih budžeta otvaraju se brojna pitanja. **Centralno je pitanje** efekata utrošenih sredstava i **svrhe finansiranja NVO iz perspektive dobijene vrijednosti za uloženi novac**. Konkrektno, na osnovu raspoloživih informacija i dostupnih izvještaja nije moguće utvrditi koja je to javna politika realizovana i opšte društvena korist ostvarena zahvaljujući finansiranju nevladinih organizacija. Pored toga, nedostatak informacija o finansiranju NVO otvara i druga pitanja kao što su pitanja moguće zloupotrebe grant sredstava i dvostrukog finansiranja pojedinih NVO po istom osnovu, pojave fantomskih NVO kojima se redovno dodjeljuju sredstva iz budžeta a koje nisu aktivne niti javnosti poznate, prakse dodjele sredstava povezanim licima koja su istovremeno donosioci odluka ili zaposlenici organa uprave i članovi/osnivači pojedinih NVO, finansiranja NVO od strane javnih institucija radi izbjegavanja primjene Zakona o javnim nabavkama i slično.

Još jedan od problema je što netransparentnost u finansiranju NVO iz javnih budžeta šteti istovremeno imidžu javnih institucija iz čijih se budžeta vrši finansiranje ali i nevladinih organizacija kao korisnika sredstava. To dalje vodi do opšteg nepovjerenja javnosti prema radu, kako javnih institucija tako i nevladinog sektora.

U cilju unapređenja sistema finansiranja nevladinih organizacija iz javnih budžeta i podizanja nivoa transparentnosti predlaže se sljedeće:

- Dosljedna i potpuna primjena regulatornog okvira koji se odnosi na javnu potrošnju i dodjelu bespovratnih sredstava iz javnih budžeta je *condicio sine qua non* kada je u pitanju postupak finansiranja nevladinih organizacija. To podrazumijeva **poštovanje principa transparentnosti, efikasnosti i efektivnosti te postojanje javne informacije o namjeni i efektima izdvojenih sredstava, odnosno, dobijenoj vrijednosti za uloženi novac**.
- Postupak **finansiranja nevladinih organizacija po zahtjevu**, umjesto konkursne procedure i javnog poziva, **bi trebao biti izuzetak a ne pravilo**, i model koji će se primjenjivati samo u slučaju finansiranja pojedinih nevladinih organizacija od javnog interesa.
- **Postupak finansiranja nevladinih organizacija putem javnog poziva i konkursa treba biti sproveden u potpunosti**, od definisanje ciljeva, uslova i kriterija za finansiranje i blagovremenu objavu javnog poziva do postupka ocjene pristiglih prijava i javnog objavljivanja odluke o finansiranju. Pored toga, javne institucije treba da vrše kontinuirano praćenje realizacije dodijeljenih sredstava (finansijsko i programsko) te evaluaciju postignutih rezultata i ostvarenih efekata u odnosu na ciljeve javnog poziva.
- Dobre primjere i prakse po pitanju transparentnosti finansiranja nevladinih organizacija treba promovisati i primjenjivati na svim nivoima vlasti. U prvom redu tu se misli na **uspostavljanje javnosti dostupnih online registara o svim dodijeljenim sredstvima** (uključujući i sredstva dodijeljena NVO) kao što je to registar transfera na nivou Vlade Kantona Sarajevo <https://www.anticorruptiks.com/registar-transfera>. Po istom modelu moguće je

uspostaviti registre i na nivou drugih institucija (npr. Vlade Federacije BiH, Vlade, Republike Srpske, Brčko Distrikta, vlada u ostalim kantonima). Institucije koje nemaju kapacitet da uspostavljuju svoje *online* registre mogu u tu svrhu koristiti već uspostavljeni registar *nvo.transparentno.ba* od strane *Transparency International* u BiH

- **Primjena LOD metodologije za finansiranje nevladinih organizacija** na lokanom nivou je još jedan od primjera dobre prakse koji **treba dodatno promovisati i proširiti** u onim jedinicama lokalne samouprave koje imaju potrebne kapacitete da ovu metodologiju u potpunosti primjenjuju (opštine i gradovi koji redovno finansiraju nevladine organizacije iz svojih budžeta ili su učestvovali ranije u primjeni ove metodologije).
- Postupak finansiranja NVO je neophodno uskladiti sa novim strateškim i planskim ciklusima u Federaciji BiH i Republici Srpskoj. U skladu s tim **treba uvesti dugoročnije programe dodjele sredstava nevladinim organizacijama** (trogodišnje finansiranje u skladu sa trogodišnjim i srednjoročnim planovima rada organa uprave) koji će se biti direktno vezani za javne politike i prioritete posmatranog perioda. U tom slučaju pojedinačni iznosi kojim bi se finansirali projekti NVO bi bili veći u odnosu na godišnje programe finansiranja a **fokus treba staviti na rezultate i efekte podržanih projekata**.
- **Postupak finansiranja NVO putem javnog poziva treba biti definisan na različite načine u zavisnosti od toga da li se radi o finansiranju putem manjih ili većih pojedinačnih iznosa i u skladu sa kapacitetima NVO** koje za ta sredstva konkurišu. Za manje pojedinačne iznose treba uvesti jednostavniji administrativni postupak i skraćeni obrazac prijave ili projektne aplikacije dok je za veće pojedinačne iznose potrebno osigurati i to da NVO imaju sve potrebne organizacione i finansijske kapacitete za upravljanje dodijeljenim sredstvima.
- Imajući u vidu izraženu asimetriju u finansiranju NVO i značajne iznose sredstava koji se izdvajaju samo za podršku sportskim klubovima, potrebno je ovu oblast finansiranja dodatno urediti. **To podrazumijeva javnu dostupnost informacija o namjeni dodijeljenih sredstava sportskim klubovima i organizacijama i utrošku**, te ostvarenim rezultatima i zadovoljenom opštem i društvenom interesu. Takođe, **praksu direktnog finansiranja pojedinačnih sportskih klubova i organizacija (po zahtjevu i iz sredstava budžetskih rezervi) treba prekinuti** a umjesto toga insistirati na programskom i sistemskom finansiranju sporta. To podrazumijeva finansiranje na osnovu prethodno pripremljenih programa i projekata sa jasnim i mjerljivim rezultatima (ishodima) te konkretnim ciljevima koji su u skladu sa javnom politikom u oblasti sporta.
- Radi poštovanja principa transparentnosti i odgovornog upravljanja javnim sredstvima **neophodno je ustanoviti obavezu terenskog obilaska korisnika kojima se dodjeljuju veći pojedinačni iznosi** (od nekoliko desetina ili stotina hiljada KM), kako u fazi bodovanja njihovih prijava radi provjere ispunjenosti svih uslova iz konkursne procedure, tako i u fazi realizacije kroz periodične monitoring posjete.

Korišteni izvori i literatura

- Zakon o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2021. i 2022. godinu;
- Zakon o finansiranju institucija BiH;
- Zakon o budžetima u FBiH;
- Zakon o izvršavanju Budžeta FBiH za 2021 i 2022. godinu;
- Zakon o budžetskom sistemu Republike Srpske;
- Zakon o izvršenju budžeta Republike Srpske za 2021. i 2022. godinu;
- Zakon o proračunu Brčko distrikta BiH;
- Zakon o izvršenju proračuna Brčko distrikta BiH za 2021. godinu;
- Pravilnik o uslovima i kriterijumima za finansiranje realizacije programa kojima se ostvaruje opšti interes u oblasti sporta;
- Pravilnik o kriterijumima i uslovima za finansiranje i sufinansiranje projekata i aktivnosti u oblasti podrške porodici;
- Pravilnik o uslovima i kriterijumima za finansiranje programa i projekata za poboljšanje položaja mladih i unapređenje i razvoj omladinskog organizovanja
- Pravilnik o posebnim kriterijumima i postupku za raspodjelu sredstava od igara na sreću;
- Pravilnik o kriterijumima i postupku za dodjelu sredstava grantu udruženjima od javnog interesa, ostalim udruženjima i fondacijama;
- Pravilnik o kriterijumima i postupku za dodjelu sredstava grantu za izgradnju i održavanje spomenika, spomen-obilježja i vojničkih grobalja oslobođilačkih ratova;
- Uredba o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda ostvarenih po osnovu naknada za priređivanja igara na sreću;
- Praćenje realizacije preporuka revizije učinka „Upravljanje grantovima u institucijama Bosne i Hercegovine“ – Kancelarija za reviziju institucija BiH
- Izvještaji o obavljenoj finansijskoj reviziji u institucijama BiH za 2021. i 2022. godinu - Kancelarija za reviziju institucija BiH;
- Izvještaji o obavljenoj finansijskoj reviziji u institucijama Federaciji BiH za 2021. i 2022. godinu - Kancelarija za reviziju institucija Federacije BiH;
- Izvještaji o obavljenoj finansijskoj reviziji u institucijama Republike Srpske za 2021. i 2022. godinu – Glavna služba za reviziju javnog sektora Republike Srpske
- Izvještaji o obavljenoj finansijskoj reviziji kantona u Federaciji BiH za 2021. i 2022. godinu - Kancelarija za reviziju institucija Federacije BiH
- Izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja Brčko distrikta BiH za 2021. godinu - Kancelarija za reviziju javne uprave i institucija u Brčko distriktu BiH;
- Izvještaji o izvršenju budžeta zajedničkih institucija BiH za 2021. i 2022. godinu
- Izvještaji o izvršenju budžeta Vlade Federacije BiH za 2021. i 2022. godinu
- Konsolidovani izvještaji o izvršenju Budžeta Republike Srpske za period 2018 – 2022. godina;
- Upravljanje grantovima iz proračuna Federacije BiH prema rezultatima - Kancelarija za reviziju institucija Federacije BiH
- Izvještaj o analizi budžetskih politika i procesa u Bosni i Hercegovini sa aspekta budžetske transparentnosti (CIN, GEA i Futura)
- Izrada javnih grant šema – Priručnik za praktičare iz javnog sektora (UNDP BiH)